

Oslo

Kommunerevisjonen

2022

Eierskapskontroll av Fjellinjen AS

Rapport 9

Siste publikasjoner fra Kommunerevisjonen i Oslo

Kommunerevisjonens rapporter 2022

Rapport 1/2022	Fossil- og utslippsfrie bygge- og anleggsplasser
Rapport 2/2022	Oppsummering av utvalgte undersøkelser gjennomført i regnskapsrevisjonen 2021
Rapport 3/2022	Sykkelsatsingen i Oslo
Rapport 4/2022	Bemanning i barnehager
Rapport 5/2022	Plan- og bygningsetatens arbeid med ulovlighetsoppfølging
Rapport 6/2022	Oppfølging etter rapport 6/2019 Vg3 fagopplæring i skole
Rapport 7/2022	Kostnadsoverskridelser i store og unike investeringsprosjekter
Rapport 8/2022	Eierskapskontroll - Oppfølgingen av Oslomodellen og samfunnsansvar

Kommunerevisjonens rapporter 2021

Rapport 1/2021	Informasjonssikkerhet i Vann- og avløpsetaten
Rapport 2/2021	Forebygging og oppfølging av mobbing og vold
Rapport 3/2021	Kommunens støtteverktøy for krisehåndtering
Rapport 4/2021	Oppsummering av utvalgte undersøkelser gjennomført i regnskapsrevisjonen 2020
Rapport 5/2021	Eierskapskontroll Oslo Konserthus AS
Rapport 6/2021	Kostnadskontroll i tidligfase i investeringsprosjekter
Rapport 7/2021	Kvalitet i spesialskole og spesialgruppe
Rapport 8/2021	Bruk av rammeavtaler – Eiendoms- og byfornyelsesetaten og Undervisningsbygg Oslo KF
Rapport 9/2021	Koordinering for barn og unge med stort hjelpebehov
Rapport 10/2021	Bruk av utbyggingsavtaler
Rapport 11/2021	Beredskap og håndtering av koronautbruddet – Oppsummering av Kommunerevisjonens koronaundersøkelser
Rapport 12/2021	Eierskapskontroll av VEAS og datterselskaper
Rapport 13/2021	Tildeling og oppfølging av brukerstyrt personlig assistanse (BPA)
Rapport 14/2021	Behandling av spørsmål om byråders habilitet.
Rapport 15/2021	Innføring av velferdsteknologi i hjemmetjenesten
Rapport 16/2021	Behandling av varsler i den sentrale varslingsordningen
Rapport 17/2021	Oppfølging etter rapport 9/2018 Bydelenes forebygging av utenforskap blant barn og unge
Rapport 18/2021	Ruters ruteplanlegging

Forord

Denne rapporten er et resultat av en eierskapskontroll av Fjellinjen AS.

Bystyret behandlet 21. oktober 2020 *Overordnet analyse og plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2020–2024* (sak 283) og vedtok blant annet følgende:

I perioden 2020–2024 skal det årlig gjennomføres eierskapskontroll. Selskap med samfunnsmessig ansvar prioriteres høyest i denne kontrollen.

Denne eierskapskontrollen ble vedtatt av kontrollutvalget 25. januar 2022 (sak 5) ved behandling av sak om forvaltningsrevisjon, eierskapskontroller og oppfølgingsundersøkelser med oppstart første halvår 2022.

Eierskapskontrollen er gjennomført i overensstemmelse med kommuneloven §23-2 første ledd bokstav d, § 23-4, § 23-6 og § 24-2 første ledd, forskrift om kontrollutvalg og revisjon §§ 4 og 5 og gjeldende standard for eierskapskontroll i kommuner og fylkeskommuner i Norge (RSK 002).

Eierskapskontrollen er gjennomført av revisjonsrådgiver Thea Berge (prosjektleder) og revisjonsrådgiver Nina Merethe Vestlund.

Vi vil takke Byrådsavdeling for næring og eierskap og Fjellinjen AS for nødvendig bistand i løpet av eierskapskontrollen.

19. august 2022

Morten Andreas Engebretsen/sign.
ass. avdelingsdirektør

Thea Berge/sign.
revisjonsrådgiver

Innhold

Hovedbudskap.....	5
Sammendrag	5
1. Innledning.....	8
1.1 Bakgrunn	8
1.2 Formål og problemstillinger	8
1.3 Avgrensninger	9
1.4 Kriterier	9
1.5 Metodisk tilnærming og gjennomføring	9
1.6 Rapportens oppbygging.....	10
2. Om Fjellinjen AS	11
3. Oslo kommunes eierstyring av Fjellinjen AS	13
3.1 Generalforsamling	13
3.2 Vedtekter	15
3.3 Eiers evaluering av styret og styrevalg.....	16
3.4 Mål for selskapet.....	17
3.5 Kontaktmøter og rapportering om måloppnåelse.....	18
3.6 Samfunnsansvar.....	20
3.7 Informasjon til bystyret	22
4. Kommunerevisjonens konklusjoner	24
5. Byråden for næring og eierskaps uttalelse til rapporten og Kommunerevisjonens vurdering av disse.....	25
5.1 Byrådets uttalelse	25
5.2 Kommunerevisjonens vurdering	26
Referanser	27
Vedlegg 1 Kriterier for eierskapskontroll	29
Vedlegg 2 Uttalelse fra byråden for næring og eierskap	39

Hovedbudskap

Kommunerevisjonen har vurdert om Oslo kommunes eierskapsutøvelse i Fjellinjen AS ble ivarettatt i tråd med aksjeloven, bystyrets vedtak og forutsetninger og etablerte normer for god eierstyring i perioden 2019–2021. Byråden for næring og eierskap har ivarettatt eierskapsutøvelsen i denne perioden.

Basert på egenerklæringene og tilhørende dokumentasjon er det Kommunerevisjonens vurdering at eierskapsutøvelsen på flere områder ble gjennomført i samsvar med krav og føringer.

Samtidig viser kontrollen at det var noen svakheter og mangler ved eierskapsutøvelsen. Det var blant annet mangler knyttet til møteleders signering av generalforsamlingsprotokoller. Eier hadde ikke gjennomført en evaluering av styret opp mot fastsatte mål, ikke innhentet økonomiske kvartalsrapporter og ikke fulgt opp at selskapets etiske regelverk minst tilsvarte kommunens retningslinjer. Videre hadde ikke eier sikret seg rapportering i årsberetningen om selskapets arbeid for å hindre misligheter og korrupsjon eller tiltak for å sikre forsvarlig økonomistyring og god internkontroll. Eier hadde heller ikke fulgt opp den eksterne selskapsgjennomgangen fra 2019. Kommunerevisjonen stiller spørsmål ved om eier hadde et tilstrekkelig grunnlag for å følge opp selskapets og styrets arbeid på disse områdene.

Sammendrag

Formålet med Kommunerevisjonens eierskapskontroll har vært å gi informasjon til kontrollutvalget og bystyret om Oslo kommunes utøvelse av eierskapet i Fjellinjen AS i perioden 2019–2021, og eventuelt kunne bidra med forbedring på området.

Eierskapskontroll er en avgrenset kontroll med forvaltningen av kommunens eierinteresser i selskaper som kommunen eier alene eller sammen med andre kommuner eller fylkeskommuner. Eierskapskontrollen undersøker om eierskapsutøvelsen utføres i samsvar med gjeldende lover og bystyrets vedtak og forutsetninger og i tråd med beste praksis. Byråd for næring og eierskap har etter fullmakt utøvd eierskapet overfor Fjellinjen AS i undersøkelsesperioden.

Selskapet eies 60 prosent av Oslo kommune og 40 prosent av Viken fylkeskommune og har som formål å bidra til å finansiere vei- og kollektivutbygging i Oslo og omegn.

Problemstilling og metode

Undersøkelses problemstilling har vært:

- Utøves kommunens eierinteresser i Fjellinjen AS i samsvar med bystyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring?

Problemstillingen er besvart ved å undersøke om eier har:

- ivarettatt kravene i relevant lovgivning og kommunale vedtak, herunder om utforming av vedtekter, krav til gjennomføring av generalforsamling, valg av styre med videre
- satt klare resultatmål og andre mål for selskapet
- fulgt opp at selskapet ivaretar sitt samfunnsansvar
- sikret seg nødvendig informasjon om selskapet, for eksempel gjennom møtevirksomhet, rapportering om selskapets måloppnåelse og andre krav til rapportering

- ivaretatt sin informasjonsplikt overfor bystyret
- ivaretatt eventuelle særskilte føringer eller vedtak fra bystyret vedrørende selskapet
- fulgt opp styrets oppfølging av funnene etter selskapsgjennomgangen gjennomført av Deloitte i 2019

Eierskapskontrollen omfatter byråden for næring og eierskaps eierutøvelse i Fjellinjen AS. Eierskapskontrollen gjennomføres som en mer begrenset kontroll enn en forvaltningsrevisjon. Det gis ikke anbefalinger.

Kontrollen er gjennomført ved innhenting av egenerklæringer fra eier og selskapets styre. Det er også innhentet dokumenter som er relevante for eierstyringen, som innkallinger til og protokoller etter generalforsamling og selskapet årsrapporter. Datainnsamlingen foregikk i hovedsak i perioden april-mai 2022.

Sentrale vurderinger

Generalforsamling

Generalforsamlingene i perioden 2019–2021 ble i all hovedsak gjennomført i tråd med aksjelovens bestemmelser på de undersøkte områdene. Innstillingen valgkomiteen avga til generalforsamlingen i 2019 inneholdt ikke fastsettelse av godtgjørelse for underutvalg slik vedtektene, og dermed aksjeloven, tilsa. Protokoll fra to av generalforsamlingene var ikke signert av møteleder og det var to saker hvor generalforsamlingens stemmegivning ikke fremkom, slik aksjeloven krever.

Vedtekter

Selskapets vedtekter var utformet i tråd med aksjelovens krav på de undersøkte områdene, med unntak av at aksjenes pålydende ikke var angitt. Egenerklæringene bekreftet at vedtektene ble vurdert og oppdatert ved behov.

Eiers evaluering av styret og styrevalg

Eier fikk informasjon om styrets virksomhet gjennom valgkomiteens arbeid og årlige samtaler med styrets leder, men hadde ikke gjennomført en evaluering av styret opp mot fastsatte mål. Etter Kommunerevisjonens vurdering kan det gi risiko for at eier ikke i tilstrekkelig grad hadde informasjon om styrets arbeid og måloppnåelse.

Eier hadde sørget for at styrets totale kompetanse ble vurdert ved oppnevning av styremedlemmer gjennom valgkomiteens arbeid og innstilling.

Kravene om representasjon av begge kjønn i styret var overholdt.

Styrevalgprosessene kan ha bidratt til at eier kunne følge opp at styret hadde nødvendig kompetanse. Kommunerevisjonen bemerker at eier ikke hadde innhentet informasjon om hvorvidt styret hadde skaffet seg nødvendig opplæring.

Mål for selskapet

Vedtektene for Fjellinjen beskrev selskapets formål, samt at virksomheten skulle drives i tråd med avtalen med Samferdselsdepartementet. Kommunerevisjonen merker seg at det av avtalen med departementet fremgikk en forutsetning om at selskapet skulle drive sin virksomhet på en kostnadseffektiv måte med mål om kontinuerlig effektivisering og

kostnadsbesparelse. Videre var det gitt krav om resultatmål gjennom bompengedrag i handlingsprogrammet for Oslopakke 3 som var styrende for selskapet.

Kontaktmøter og rapportering

Det hadde blitt gjennomført relativt jevnlig kontaktmøter der måloppnåelse og aktuelle problemstillinger synes å ha vært tema for møtene. Eier hadde ikke dokumentasjon fra møtene. Etter Kommunerevisjonens vurdering kan manglende dokumentasjon gi risiko for utydelighet og manglende kontinuitet i kommunens eierdialog med selskapet.

Eier hadde innhentet årsberetning og årsregnskap, men ikke kvartalsrapporter med regnskap slik kommunens eierstyringsprinsipper tilsier. Det reduserer eiers informasjonstilfang og kan gi risiko for at eierstyringen ikke er tilpasset selskapets økonomiske utvikling. Kommunerevisjonen merker seg at eier ikke hentet inn Statens vegvesens rapport om bompengeselskapenes resultater på produktivitets- og effektivitetsmål.

Samfunnsansvar

Eier hadde gjennom selskapets årsrapporter og den eksterne selskapsgjennomgangen fra 2019 fått informasjon om flere av punktene knyttet til ivaretagelse av samfunnsansvar, men årsrapportene inneholdt ikke særskilt informasjon om arbeid for å hindre misligheter og korrupsjon eller tiltak for å sikre forsvarlig økonomistyring og god internkontroll. Eier hadde heller ikke fulgt opp at Fjellinjens etiske regelverk minst tilsvarte kommunens retningslinjer.

Utover selskapets rapportering gjennom årsrapportene og den eksterne selskapsgjennomgangen fra 2019, hadde ikke eier innhentet informasjon om selskapets oppfølging av samfunnsansvar og oppfølgingen av den eksterne selskapsgjennomgangen.

Informasjon til bystyret

Eier hadde ivaretatt kravet om å fremme årsberetning, årsregnskap og protokoll fra generalforsamling som saker til bystyret, herunder også informert bystyrets organer om to vesentlige saker. Kommunerevisjonen stiller spørsmål ved om informasjon om selskapets oppfølging av den eksterne selskapsgjennomgangen fra 2019 var en vesentlig sak som bystyret burde vært ytterligere orientert om.

Uttalelser til rapporten

Kommunerevisjonen har mottatt uttalelse til rapporten fra byråden for næring og eierskap. Byråden varsler flere relevante tiltak. Rapporten ble også sendt til Fjellinjen AS' styre som ikke avga uttalelse. Byrådets uttalelse er presentert og vurdert i kapittel 5 og vedlagt rapporten i sin helhet.

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Fjellinjen AS (heretter Fjellinjen) er et bompengeselskap som ble etablert i 1986. Selskapet er lokalisert i Oslo og eies av Oslo kommune (60 prosent) og Viken fylkeskommune (40 prosent).

Selskapets hovedoppgave er å bidra til å finansiere utbyggingen av transportsystemer i Oslo og omegn. Selskapet krever inn bompenger på vegne av Oslopakke 3, som er en overordnet plan for utbygging og finansiering av veier og kollektivtrafikk. Bompenger er selskapets eneste finansieringskilde. I 2020 ble Fjellinjens AutoPASS utstedervirksomhet solgt til Fremtind Forsikring AS som følge av bompengereformen.

Kommunerevisjonen gjennomførte en eierskapskontroll av Fjellinjen i 2014 (rapport 12/2014) og en forvaltningsrevisjon i 2016 (rapport 12/2016). Eierskapskontrollen i 2014 viste at eierskapsutøvelsen i hovedsak ble gjennomført i samsvar med krav og føringer. Samtidig var det svakheter knyttet til blant annet ivaretagelse av opplysningsplikt ovenfor bystyret i 2011 og gjennomføring av eiermøter. Videre synes det som om styret ikke hadde påsett at selskapet hadde et etisk regelverk som tilsvarte de etiske reglene for ansatte i Oslo kommune. Forvaltningsrevisjonen i 2016 viste at selskapets ledelse hadde risikostyrt virksomheten, fulgt opp inntektene, fokusert på kostnadseffektivitet og iverksatt en rekke effektiviseringstiltak. Selskapets finansforvaltning hadde en lav risikoprofil og ble styrt i tråd med selskapets finanspolicy. Undersøkelsen avdekket noen avvik og forbedringsmuligheter i styringen av tilganger til sentralsystemet i AutoPASS. Kommunerevisjonen fulgte opp varslede tiltak og vedtak fra behandlingen av denne rapporten gjennom en oppfølgingsundersøkelse i 2019. Oppfølgingen viste at Fjellinjen hadde iverksatt varslede tiltak. Kommunerevisjonen avdekket enkelte mangler i rutinebeskrivelser for gjennomgang av systemtilganger i forbindelse med oppfølgingsundersøkelsen.

I 2019 ble forhold knyttet til reiseregninger, anskaffelser og ansettelse i Fjellinjen omtalt i media. På bakgrunn av disse forholdene fikk Deloitte i oppdrag å gjennomføre en selskapsgjennomgang. I rapporten *Selskapsgjennomgang Fjellinjen AS* fra 2019 kommer det blant annet fram at selskapet hadde brutt regler for anskaffelse og innleie og hatt uryddige rutiner ved ansettelse. Som følge av disse forholdene, fratrådte daværende administrerende direktør. Ny administrerende direktør tiltrådte i stillingen 1. mai 2020.

1.2 Formål og problemstillinger

Formålet med eierskapskontrollen har vært å gi informasjon til bystyret og kontrollutvalget om Oslo kommunes utøvelse av eierskapet i Fjellinjen i perioden 2019–2021, og eventuelt kunne bidra til forbedringer på området.

Problemstillingen for eierskapskontrollen er:

- Utøves kommunens eierinteresser i Fjellinjen AS i samsvar med bystyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring?

Problemstillingen besvares ved å undersøke om eier har:

- ivaretatt kravene i relevant lovgivning og kommunale vedtak, herunder om utforming av vedtekter, krav til gjennomføring av generalforsamling, valg av styre med videre
- satt klare resultatmål og andre mål for selskapet
- fulgt opp at selskapet ivaretar sitt samfunnsansvar
- sikret seg nødvendig informasjon om selskapet, for eksempel gjennom møtevirksomhet, rapportering om selskapets måloppnåelse og andre krav til rapportering
- ivaretatt sin informasjonsplikt overfor bystyret
- ivaretatt eventuelle særskilte føringer eller vedtak fra bystyret vedrørende selskapet
- fulgt opp styrets oppfølging av funnene etter selskapsgjennomgangen gjennomført av Deloitte i 2019

1.3 Avgrensninger

Undersøkelsen er avgrenset til perioden 2019–2021 og omfatter bare Oslo kommunes eierskapsutøvelse.

1.4 Kriterier

Eierskapsutøvelsen er vurdert opp mot et sett av kriterier på områder der vi har tilstrekkelig informasjon til å gjennomføre vurderinger. De mest sentrale kildene for kriteriene er:

- Lov om aksjeselskaper (aksjeloven)
- Byrådssak 273/11 *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper*, behandlet av bystyret 25. april 2012 (sak 98)
- Bystyresak 67/99 *Byrådets tertialrapportering til bystyret*, behandlet av bystyret 17. februar 1999

Kriteriene og utledningen av dem er beskrevet i vedlegg 1.

1.5 Metodisk tilnærming og gjennomføring

Undersøkelsen er basert på Norges Kommunerevisorforbunds veileder *Selskapskontroll – med vekt på eierskapskontroll* (22. oktober 2018). Kontrollen er gjennomført i tråd med gjeldende standard for eierskapskontroll i kommuner og fylkeskommuner i Norge (RSK 002). Eierskapskontrollen gjennomføres som en mer begrenset kontroll enn en forvaltningsrevisjon. Det gis ikke anbefalinger.

Kontrollen er gjennomført ved at vi har hentet inn egenerklæringer fra en eierrepresentant (Byrådsavdeling for næring og eierskap) og selskapets styre. I tillegg har vi hentet inn dokumenter som er relevante for eierstyringen, slik som innkallinger og protokoller fra generalforsamlinger og årsrapporter.

Prosjektet ble formelt startet ved utsendelse av oppstartbrev til byråden for næring og eierskap og selskapets styreleder og administrerende direktør 18. mars 2022. Det ble gjennomført et oppstartsmøte 20. april 2022 med Byrådsavdeling for næring og eierskap og styreleder og administrerende direktør i Fjellinjen.

Datainnsamlingen foregikk i hovedsak i perioden april–mai 2022.

1.6 Rapportens oppbygging

I kapittel 2 gir vi informasjon om Fjellinjen og dets organisering. I kapittel 3 går vi gjennom fakta og vurderinger av eierskapsutøvelsen i selskapet. Kommunerevisjonens konklusjoner står i kapittel 4. I kapittel 5 sammenfatter og vurderer vi uttalelsen til rapporten fra byråden for næring og eierskap. Byrådets uttalelse følger i sin helhet som vedlegg 2.

2. Om Fjellinjen AS

Fjellinjen er et bompengeselskap som eies 60 prosent av Oslo kommune og 40 prosent av Viken fylkeskommune. Selskapet ble stiftet 13. februar 1986. Bompenger er selskapets eneste finansieringskilde.

Selskapets formål er å bidra til å finansiere vei- og kollektivutbygging i Oslo og omegn. Selskapet gjør dette ved å kreve inn bompenger på vegne av Oslopakke 3. Oslopakke 3 er en overordnet plan for utbygging og finansiering av veier og kollektivtrafikk i Oslo og omegn. Denne avtalen har ifølge Statens vegvesen en økonomisk ramme på 120 milliarder kroner (2016-prisnivå) for perioden 2017 til 2036. Finansieringen skjer gjennom bompenger og bevilgninger fra staten, Oslo kommune og Viken fylkeskommune.

Fjellinjen skal drifte og utvikle utstyr og programvare for 83 bomstasjoner, samt registrere og prise passeringer. Ifølge Fjellinjens årsrapport for 2021 var det i gjennomsnitt 1,2 millioner passeringer hver dag. Videre skal selskapet kreve inn passeringsinntekt fra AutoPASS-utstedere og fra bilister som passerer selskapets bomstasjoner uten å ha en AutoPASS-avtale. Selskapet utsteder obligasjons- og sertifikatlån, og utbetaler midler til prosjekter i Oslopakke 3 etter rekquirering fra Statens vegvesen. Fjellinjen er dessuten ansvarlig for å behandle søknader om fritak fra bompenger etter gjeldende regelverk. Selskapet skal også utarbeide trafikkanalyser og formidle informasjon om hva bompengene går til.

AutoPASS utstedervirksomheten til Fjellinjen ble skilt ut i et 100 prosent eid datterselskap, Fjellinjen Utsteder AS, 1. juni 2019. Dette var en forberedelse til avhending av virksomheten. Årsaken var bompengereformen (Meld. St. 25 (2014–2015)), som omfattet en omorganisering av bompengesektoren hvor blant annet utstederrollen skulle skilles fra bompengeselskapene. *Forskrift om utstedervirksomhet for bompenger og ferjebilletter*, trådte i kraft 1. januar 2019. Ifølge forskriften har ikke et bompengeselskap anledning til å drive AutoPASS-utstedervirksomhet etter 31. desember 2020. Ifølge årsrapporten for 2020 startet selskapet en salgsprosess ved inngangen til 2020 for å finne kjøper av selskapet. Vegdirektoratet ga en midlertidig godkjenning til Fremtind Forsikring AS som AutoPASS-utsteder, noe som gjorde at salgstransaksjonen kunne gjennomføres 1. desember 2020. Salget ga en gevinst på 192 millioner kroner, noe som inngikk i Fjellinjens bompengedrag til Oslopakke 3.

Per 31. desember 2021 hadde selskapet 29 fast ansatte medarbeidere, og totalt 32 årverk, når ansatte i permisjon ble trukket fra og innleide medarbeidere lagt til. Selskapets styre besto av seks medlemmer.

Fjellinjen var ifølge årsrapporten for 2021 den største finansielle bidragsyteren til Oslopakke 3. Det finansielle bidraget ble negativt påvirket av koronapandemien i både 2020 og 2021. Videre hadde andelen elbiler som passerte selskapets bomstasjoner økt, i tillegg til at enkelte takster ble redusert i løpet av 2021. Driftsinntektene i 2021 var 3 690 millioner kroner, mens driftskostnadene var 322 millioner kroner.

Eierskapsfunksjonen for Oslo kommune utøves av byråden for næring og eierskap. Byråden for næring og eierskap hadde fullmakt til å møte og stemme på vegne av Oslo kommune i generalforsamlingen i Fjellinjen. Fjellinjen er definert som et selskap der

kommunen har et sektorpolitisk formål med eierskapet, jf. byrådssak 273/11 Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper.

3. Oslo kommunes eierstyring av Fjellinjen AS

3.1 Generalforsamling

Bystyret ga 6. mai 1997 (sak 220) byrådet fullmakt til å møte og stemme på Oslo kommunes vegne i generalforsamlinger i selskaper hvor kommunen eier aksjer. Denne fullmakten ble videredelegert til den enkelte byråd 27. juni 1997 (sak 1425). Byråden for næring og eierskap utøvde fullmakten på vegne av Oslo kommune overfor Fjellinjen AS i undersøkelsesperioden 2019–2021.

3.1.1 Kriterier

Det var ikke avholdt forenklet generalforsamling etter aksjeloven § 5-7 i undersøkelsesperioden. Kriterier knyttet til forenklet generalforsamling er derfor ikke gjengitt her.

Generalforsamlingens myndighet

- Eierbeslutninger og vedtak skal foretas på generalforsamlingen.

Avholdelse av generalforsamling

- Styret skal skriftlig innkalle alle aksjeeiere til generalforsamling. Innkallingen skal angi tid og sted for møtet senest en uke før møtet skal holdes, om ikke vedtektene setter en lengre frist.
- Holdes generalforsamlingen som møte, skal styrelederen og daglig leder være til stede.
- Ordinær generalforsamling skal avholdes årlig, senest innen seks måneder etter utgangen av hvert regnskapsår.

Saker som skal behandles på ordinær generalforsamling

- På den ordinære generalforsamlingen skal følgende saker behandles og avgjøres:
 - godkjenning av årsregnskap og eventuell årsberetning, herunder utdeling av utbytte
 - andre saker som etter loven eller vedtektene hører under generalforsamlingen, herunder valg av styre og revisor.
 - godkjenning av revisors godtgjørelse

Protokoll for ordinær generalforsamling

- Det skal foreligge protokoll fra generalforsamlingen som inneholder
 - en fortegnelse over de aksjeeiere som har møtt, enten selv eller ved fullmektig (kan også fremgå av vedlegg). Dersom aksjonærer eller andre har møtt i henhold til fullmakt bør det fremgå at gyldig fullmakt er fremlagt.
 - generalforsamlingens beslutninger med angivelse av antallet avgitte stemmer, og hvor mange aksjer og hvilken andel av aksjekapitalen de avgitte stemmene representerer, samlet og for og mot den enkelte beslutningen, i den utstrekning dette er relevant for utfallet av avstemningen.
- Protokollen skal signeres av møtelederen og minst en annen person valgt av generalforsamlingen blant dem som er til stede.

3.1.2 Faktabeskrivelse

Det ble ifølge eier ikke gjennomført møter mellom aksjonærene utover generalforsamling og møter mellom aksjonærenes representanter i valgkomiteen.

Generalforsamlingens myndighet

Både eier og selskapets styre oppga i egenerklæringen at eierbeslutninger og vedtak bare ble fattet i generalforsamling.

Avholdelse av generalforsamling

Ifølge selskapets vedtekter skulle ordinær generalforsamling holdes hvert år innen utgangen av mai måned og innkalles skriftlig med minst 14 dagers varsel. Årsberetning og regnskap skulle følge innkallingen. Generalforsamlingene i 2019, 2020 og 2021 ble gjennomført i april. Det var skriftlige innkallinger som ble sendt til begge eiere 14 eller 15 dager før møtet skulle holdes. Innkallingen for 2019 anga tid og sted for møtet. Møtene i 2020 og 2021 ble holdt digitalt. Innkallingene anga tid for møte, og at detaljer for elektronisk deltakelse ville følge i e-post sammen med innkallingen. Lenke for å delta i Teams-møte var sendt til eier via e-post, i tillegg til at det for generalforsamlingen i 2020 var oppgitt et telefonnummer for å kunne delta via telefon. Videre framkom det av protokollene fra de tre generalforsamlingene at styrets leder og daglig leder var tilstede.

Saker som skal behandles på ordinær generalforsamling

Ifølge selskapets vedtekter skulle valgkomiteen avgi innstilling til generalforsamlingen om valg av aksjonærvalgte medlemmer, fastsettelse av styrets godtgjørelse og godtgjørelse for underutvalg for generalforsamlingen. Generalforsamlingen hadde behandlet blant annet styrets årsberetning, resultatregnskap og balanse, valg av styre og valg av revisor.

Årsberetning og regnskap fulgte innkallingen, og det framgikk hvilke saker som lå til behandling. Blant sakene som skulle behandles var styrets beretning og regnskap, valg av styremedlemmer, valg av revisor og godtgjørelse til revisor. Det var ifølge selskapets vedtekter ikke gitt adgang til å utbetale utbytte.

Valgkomiteen avga innstilling til generalforsamlingen i 2019, 2020 og 2021. Valgkomiteens innstilling til generalforsamlingen i 2019 inneholdt ikke forslag til fastsettelse av godtgjørelsen til revisjonsutvalgets medlemmer, men dette var inkludert i 2020 og 2021. Utover dette inneholdt de tre innstillingene forslag til valg av styremedlemmer og styrets godtgjørelse.

Protokoll fra generalforsamlingen

Det forelå protokoll fra generalforsamlingen i 2019, 2020 og 2021. Protokollene viste hvilke aksjeeiere som hadde møtt, med og uten fullmakt. I alle generalforsamlingene viste protokollene at følgende ble godkjent: årsberetning og årsregnskap, valg av styremedlemmer og styreleder, valg av revisor (i 2021) og revisors godtgjørelse. Protokollene viste hvilke vedtak som ble fattet. Med to unntak viste protokollen antallet avgitte stemmer. I hver av protokollene for 2020 og 2021 var det én sak hvor generalforsamlingens stemmegivning ikke fremkom. Det gjaldt sak 4 i protokoll fra generalforsamlingen holdt 23. april 2020 og sak 5 i protokoll fra generalforsamlingen holdt 23. april 2021. For øvrig fremgikk det at alle andre saker var enstemmige.

I protokollene for 2020 og 2021 fremgikk det at de to aksjonærene ble valgt til å undertegne protokollen. Protokollene var undertegnet av disse, men ikke av møteleder. I protokollen for 2019 fremgikk det at de to aksjonærene ble valgt til å undertegne protokollen sammen med møteleder, og protokollen var undertegnet av disse.

3.1.3 Vurderinger

Generalforsamlingene i perioden 2019–2021 ble i all hovedsak gjennomført i tråd med aksjelovens bestemmelser på de undersøkte områdene. Innstillingen valgkomiteen avga til generalforsamlingen i 2019 inneholdt ikke fastsettelse av godtgjørelse for underutvalg slik vedtektene, og dermed aksjeloven, tilsa. Protokoll fra to av generalforsamlingene var ikke signert av møteleder, hvilket de skulle vært ifølge aksjeloven § 5-16 tredje ledd. Videre var det to saker hvor generalforsamlingens stemmegivning ikke fremkom, slik det skulle ifølge aksjeloven § 5-15 andre ledd.

3.2 Vedtekter

3.2.1 Kriterier

- Vedtektene skal minst angi:
 - selskapets foretaksnavn
 - selskapets virksomhet
 - aksjekapitalens størrelse
 - aksjenes pålydende (nominelle beløp)
 - den kommune i riket hvor selskapet skal ha sitt forretningskontor (gjeldende fram til 1. mars 2019)
- Vedtektene skal fastsette at styrets leder velges av generalforsamlingen.
- Vedtektene bør jevnlig vurderes og eventuelt oppdateres

3.2.2 Faktabeskrivelse

Kommunerevisjonen har gått gjennom selskapets vedtekter datert 20. april 2017. Vedtektene inneholdt i all hovedsak informasjonen som vist til under 3.2.1. Det fremgikk at valgkomiteen skulle avgi innstilling til generalforsamlingen om valg av styrets leder. Aksjekapitalens størrelse og fordeling av aksjer mellom eierne var oppgitt. Oslo kommune hadde 66 A-aksjer mens Akershus fylkeskommune hadde 44 B-aksjer. Hver aksje ga en stemme i generalforsamlingen. Vedtektene inneholdt ikke informasjon om aksjenes pålydende. Det fremgikk imidlertid fra selskapets årsrapporter at både A- og B-aksjenes verdi var 10 000 kroner.

Vedtektene ble endret i ordinær generalforsamling 23. april 2020 hvor navnet «Akershus fylkeskommune» ble endret til «Viken fylkeskommune». Utover dette hadde det ikke vært endringer i vedtektene i undersøkelsesperioden.

Eier oppga i sin egenerklæring at vedtektene ble vurdert og revidert ved behov, utfra selskapets egenart og virksomhet. Styret oppga i sin egenerklæring at hvorvidt det var behov for å oppdatere selskapets vedtekter ble vurdert som en del av forarbeidet til den ordinære generalforsamlingen.

3.2.3 Vurderinger

Selskapets vedtekter var utformet i tråd med aksjelovens krav på de undersøkte områdene, med unntak av at aksjenes pålydende ikke var angitt. Egenerklæringene bekreftet at vedtektene ble vurdert og oppdatert ved behov.

3.3 Eiers evaluering av styret og styrevalg

3.3.1 Kriterier

- Eier bør evaluere selskapets styre opp mot fastsatte mål. Evalueringen bør ta utgangspunkt i rapportering, styrets egne evalueringer og kontakten for øvrig med selskapet.
- Eier skal sørge for at styrets totale kompetanse – formell og reell – vurderes ved oppnevning av nytt styre / nye styremedlemmer sett ut fra selskapets behov for kompetanse.
- Eier må sikre at kravene om representasjon av begge kjønn i styret overholdes.
- Eier bør følge opp at styret får nødvendig opplæring.

3.3.2 Faktabeskrivelse

Eiers evaluering av styret

Eier hadde ikke evaluert styret opp mot fastsatte mål, men viste til at valgkomiteen foretok en evaluering i forbindelse med styrevalg. Ifølge retningslinjene for Fjellinjens valgkomité skulle valgkomiteen evaluere styrets virksomhet, kompetanse og sammensetning. Evalueringen skulle skje på basis av styrets egen evalueringsrapport. Styret oppga at det gjennomførte evalueringer av eget arbeid minimum en gang per år, og at disse evalueringene ble presentert for valgkomiteen. Eier oppga at eiers tilsyn i hovedsak foregikk gjennom de årlige samtalene med styreleder.

Valgkomiteens innstillinger til generalforsamlingen for 2019–2021 inneholdt korte vurderinger av hvordan styret hadde fungert. Det var ikke omtale av måloppnåelse opp mot fastsatte mål i den sammenheng.

Eiers vurdering av styrets totale kompetanse

Ifølge retningslinjene for valgkomiteen skulle innstillingen av kandidater til styret ta utgangspunkt i blant annet en samlet vurdering av selskapets behov for kompetanse og kapasitet og en balansert kjønnsfordeling. Eier oppga at valgkomiteen evaluerte styrets virksomhet, kompetanse og sammensetning på vegne av aksjonærene og forankret sin innstilling hos begge eiere.

I valgkomiteens innstilling til generalforsamlingen i 2019 fremgikk det at komiteen mente det var behov for å styrke styrets kompetanse innen digitalisering og forretningsutvikling. På bakgrunn av dette foreslo valgkomiteen å velge et nytt medlem med erfaring fra forretningsutvikling. I valgkomiteens innstilling til generalforsamlingen i 2020 fremgikk det at valgkomiteen innstilte på gjenvalg av nestleder og to styremedlemmer. Komiteen begrunnet dette med blant annet at styret hadde egnet kompetanse i forhold til de oppgaver og utfordringer selskapet sto ovenfor, og at styret hadde blitt tilført teknisk kompetanse i 2019. I valgkomiteens innstilling til generalforsamlingen i 2021 fremgikk det at komiteens vurdering var at styrets kompetanse var god. Komiteen foreslo å gjenvelge styrets leder og et styremedlem. Komiteen vurderte at det var behov for gradvis fornyelse av styret på grunn av lang fartstid blant medlemmene, men at behovet for kontinuitet veide tyngst ved valget av styret dette året på grunn av store omstillinger i 2019 og 2020.

Krav om representasjon i styret

Ifølge årsberetningene besto styret i 2019 av sju medlemmer, fire kvinner og tre menn. I 2020 og 2021 besto det av seks medlemmer, tre kvinner og tre menn.

Eiers oppfølging av styrets opplæring

Eier viste til at det ikke var eiers ansvar å sørge for at styrets medlemmer fikk opplæring. Eier hadde ikke innhentet informasjon om hvorvidt styret hadde skaffet seg nødvendig opplæring, men viste til at styremedlemmer velges på bakgrunn av kompetanse og erfaring. Byrådsavdelingen hadde arrangert et styreseminar med styrelederne høsten 2019, der blant annet aksjelovens rolledeling mellom eier og styret var et tema. Ifølge deltakerlisten deltok styrets leder og et styremedlem fra Fjellinjen. Byrådsavdelingen ville vurdere å gjenta arrangementet etter ønske fra styreledere og -medlemmer.

Styret oppga at de hadde fått årlige oppdateringer med sekretariatsleder for Oslopakke 3, i tillegg til at det ble gitt orientering om endringer eller oppdateringer i lover og forskrifter som var relevante for selskapet i hvert styremøte.

3.3.3 Vurderinger

Eier fikk informasjon om styrets virksomhet gjennom valgkomiteens arbeid og årlige samtaler med styrets leder. Eier hadde ikke gjennomført en evaluering av styret opp mot fastsatte mål, og Kommunerevisjonen kan ikke se at eier fikk slik informasjon som følge av valgkomiteens evaluering. Etter Kommunerevisjonens vurdering kan det gi risiko for at eier ikke i tilstrekkelig grad hadde informasjon om styrets arbeid og måloppnåelse.

Eier hadde sørget for at styrets totale kompetanse ble vurdert ved oppnevning av styremedlemmer gjennom valgkomiteens arbeid og innstilling.

Kravene om representasjon av begge kjønn i styret var overholdt.

Styrevalgprosessene kan ha bidratt til at eier kunne følge opp at styret hadde nødvendig kompetanse. Kommunerevisjonen bemerker at eier ikke hadde innhentet informasjon om hvorvidt styret hadde skaffet seg nødvendig opplæring.

3.4 Mål for selskapet

3.4.1 Kriterier

- Eier bør ha satt klare mål og resultatmål for selskapet, herunder krav om effektiv drift og at driften skjer etter bedriftsøkonomiske prinsipper, samt andre mål, eksempelvis produksjons- eller produktivitetsmål.

3.4.2 Faktabeskrivelse

Det fulgte av vedtektene at selskapets formål var å stå for delfinansiering av hovedveiutbyggingen i Oslo og Viken, administrasjon av bompengeneinnkreving samt forvaltning av bompengpengemidler. Dette etter delegasjon fra Samferdselsdepartementet, og selskapet virksomhet skulle til enhver tid drives i samsvar med avtalen med departementet. Bompengeavtalen fra 2017 mellom Fjellinjen og Samferdselsdepartementet ga føringer for selskapets virksomhet. I Bompengeavtalen la Samferdselsdepartementet til grunn at «selskapet skal drive sin virksomhet på en kostnadseffektiv måte og med mål om kontinuerlig effektivisering og kostnadsbesparelse». Avtalen var inngått blant annet på bakgrunn av endringene knyttet til at utstederfunksjonen for AutoPASS skulle skilles ut.

Eier viste til at krav til bompenggebidrag ble behandlet av Oslo bystyre og deretter av Stortinget i statsbudsjettet. I møte 20. juni 2018 (sak 74) vedtok bystyret at Oslo kommune sluttet seg til styringsgruppen for Oslopakke 3 sitt forslag til handlingsprogram for 2019–2022 og de prioriteringer, mål og resultater som fremkom av sammendraget i dokumentet¹. Resten av dokumentet ble tatt til orientering. Det var byråden for miljø og samferdsel som fremmet saken. I sammendraget kom det frem hvilke inntekter, herunder bompenger, styringsgruppen la til grunn for handlingsprogrammet. Utover dette hadde ikke eier satt egne mål for selskapet.

Det var eiers vurdering at det var satt klare mål for selskapet, og styret oppga at målene opplevdes som tydelige.

Eier oppga at forholdet mellom aksjonærene var regulert i selskapets vedtekter, og at det ikke forelå noen aksjonæravtale utover dette. Eier hadde ingen eierskapsstrategi for selskapet.

3.4.3 Vurderinger

Vedtektene for Fjellinjen beskrev selskapets formål, samt at virksomheten skulle drives i tråd med avtalen med Samferdselsdepartementet. Kommunerevisjonen merker seg at det av avtalen med departementet fremgikk en forutsetning om at selskapet skulle drive sin virksomhet på en kostnadseffektiv måte med mål om kontinuerlig effektivisering og kostnadsbesparelse. Videre var det gitt krav om resultatmål gjennom bompenggebidrag i handlingsprogrammet for Oslopakke 3 som var styrende for selskapet.

3.5 Kontaktmøter og rapportering om måloppnåelse

3.5.1 Kriterier

- Det bør gjennomføres jevnlig kontaktmøter/eiermøter mellom eier og selskapet for å informere eier om måloppnåelse og for å ta opp aktuelle problemstillinger for selskapet.
- Eier bør sikre seg nødvendig rapportering om selskapets måloppnåelse. Rapporteringen skal som minimum omfatte årsberetning, årsregnskap og kvartalsrapporter med regnskap.

3.5.2 Faktabeskrivelse

Kontaktmøter/eiermøter

Eier oppga at oppfølgingen av selskapet var lagt til styringsseksjonen i byrådsavdelingen, hvor det var utpekt en person som sto for den løpende oppfølgingen av selskapet, men som også trakk på annen kompetanse i seksjonen ved behov.

Eier og styret oppga at det ble holdt eiermøte rett i etterkant av den årlige generalforsamlingen. I disse møtene deltok byråden, eller stedfortreder, sammen med administrasjonen i byrådsavdelingen. I tillegg deltok styrets medlemmer og valgkomiteens medlemmer. Eier og styret oppga at det hadde vært gjennomført møter knyttet til mediesaken i 2019 og i forbindelse med avhendelse av utstederrollen. Ifølge styret ble det gjennomført tre kontaktmøter/eiermøter i 2019, to i 2020 og ett i 2021.

¹ Handlingsprogram for henholdsvis 2020–2023, 2021–2024 og 2022–2025 ble behandlet av bystyret 19. juni 2019 (sak 220), 24. juni 2020 (sak 208) og 16. juni 2021 (sak 172).

Styret oppga at de tre møtene i 2019 blant annet omhandlet avhendelse av selskapets utstedervirksomhet, en gjennomgang av inntekter og driftskostnader og en særskilt redegjørelse for selskapets pengebruk, samt oppdrag til Deloitte om å foreta selskapsgjennomgang. I en udatert innkalling kalte daværende byråd inn styrets leder til et møte i juni 2019. Bakgrunnen for møtet var ifølge innkallingen sakene omtalt i media, og byråden understreket betydningen av tillit til at Fjellinjen forvaltet bompenger nøkternt slik at mest mulig gikk til formål avtalt i Oslopakke 3. Det var ikke ført referat fra møtet.

I et notat datert 20. august 2019 fra styrets leder til et eiermøte med Oslo kommune, ble det gitt informasjon om avhending av utstedervirksomheten, resultat så langt i 2019 og selskapets pengebruk. I notatet står det at Fjellinjen hadde gjennomført flere eiermøter om avhendingen for å sikre en god dialog og involvering av eierne underveis. Det står videre at eierne ønsket en gjennomgang av selskapets pengebruk som følge av mediedekningen våren 2019, og at styret hadde engasjert Deloitte til å gjennomføre en uavhengig vurdering. Oppfølgingen av den eksterne selskapsgjennomgangen Deloitte gjennomførte er beskrevet i avsnitt 3.6.2.

Styret oppga at møtene i 2020 omhandlet selskapets virksomhet og prosess for avhendelse av utstederdelen. I 2021 ble det ifølge styret holdt ett møte med orientering om selskapets nye rolle som bompengeselskap etter avhendingen av utstedervirksomheten, samt prioriteringer og utfordringer framover. Utfordringer knyttet til koronapandemien og konsekvenser for trafikkutvikling og inntekter ble diskutert.

Det hadde ifølge eier og styret ikke vært avholdt andre møter enn kontaktmøter/eiermøter i undersøkelsesperioden. Både eier og styret oppga at aktuelle problemstillinger ble tatt opp og at det ikke ble fattet beslutninger i disse møtene.

Eier understreket at salg av utstedervirksomheten ble gjort etter pålegg fra staten, og at det ikke var et ønske fra Fjellinjen selv. Eier oppga at Oslo kommune og Viken fylkeskommune forsikret seg om at selskapet la opp til en prosess der målsettingen var å maksimere prisen. Selskapet opplyste, ifølge eier, at det var svært godt fornøyd med oppnådd pris som i sin helhet gikk til tiltak i Oslopakke 3.

Rapportering

Eier innhentet selskapets årsberetning og årsregnskap, men ikke kvartalsrapporter med regnskap. Eier oppga at selskapet rapporterte per tertial og at det hadde vært særskilt rapportering om selskapets måloppnåelse gjennom månedlig rapportering til eier med status på økonomi og likviditet fra april 2020 til oktober 2021. Det skulle sikre en oversikt over den økonomiske utviklingen i selskapet i forbindelse med koronapandemien. Eier oppga at begrenset antall eiermøter i perioden kunne ses i sammenheng med denne ekstra rapporteringen, og at det reduserte behovet for ytterligere møtepunkter.

Utover særskilt rapportering under pandemien, oppga styret at selskapet hadde gitt eier særskilt informasjon i forbindelse med gjennomføring av bompengereformen og salg av Fjellinjen Utsteder AS. Det hadde videre blitt gitt særskilt informasjon til eier i forbindelse med funnene som ble avdekket i 2019 og som førte til daværende

administrerende direktørs avgang. Utover møteinnkallingen fra juni 2019 og notatet fra august 2019, kunne ikke eier fremskaffe dokumentasjon på dette.

Styret oppga at Statens vegvesen årlig utarbeidet en rapport som omhandlet bompengeselskapenes resultater på produktivitets- og effektivitetsmål. Denne rapporten ble ifølge styret gjort tilgjengelig for Fjellinjens eiere. Eier oppga at den ikke innhentet disse rapportene ettersom rapportering på bompenger var underlagt et eget regelverk der selskapet rapporterte til Statens Vegvesen. Det var da, ifølge eier, ikke naturlig at de fulgte opp dette.

3.5.3 Vurderinger

Det hadde blitt gjennomført relativt jevnlige kontaktmøter/eiermøter der måloppnåelse og aktuelle problemstillinger synes å ha vært tema for møtene. Eier hadde ikke dokumentasjon fra møtene. Etter Kommunerevisjonens vurdering kan manglende dokumentasjon gi risiko for utydelighet og manglende kontinuitet i kommunens eierdialog med selskapet.

Eier hadde innhentet årsberetning og årsregnskap, men ikke kvartalsrapporter med regnskap slik kommunens eierstyringsprinsipper tilsier. Det reduserer eiers informasjonstilfang og kan gi risiko for at eierstyringen ikke er tilpasset selskapets økonomiske utvikling. Kommunerevisjonen merker seg at eier ikke hentet inn Statens vegvesens rapport om bompengeselskapenes resultater på produktivitets- og effektivitetsmål.

3.6 Samfunnsansvar

3.6.1 Kriterier

- Eier bør følge opp at selskapet ivaretar sitt samfunnsansvar, herunder at selskapet/styret
 - har utarbeidet et etisk regelverk som minst tilsvarende de etiske reglene for ansatte i Oslo kommune som bystyret har vedtatt,
 - arbeider aktivt for å hindre misligheter og korrupsjon, og at driften er i samsvar med kommunens mål og interesser
 - iverksetter tiltak, rutiner og systemer som sikrer en forsvarlig økonomistyring og god internkontroll
 - har et avklart forhold til lov om offentlige anskaffelser og offentlighetsloven,
 - har planer og systemer for HMS-arbeid,
 - er bevisst sitt miljøansvar,
 - er bevisst på likestilling

3.6.2 Faktabeskrivelse

På spørsmål om hvordan eier fulgte opp at Fjellinjen ivaretok sitt samfunnsansvar, viste eier og styret til selskapets årsrapporter, som ble behandlet av generalforsamlingen. Eier oppga at det var styrets ansvar å sikre at selskapet ivaretok de forventningene Oslo kommune satt.

Etisk regelverk

Eier hadde i undersøkelsesperioden ikke fulgt opp at Fjellinjens etiske regelverk minst tilsvarte kommunens retningslinjer, men opplyste at eier fikk en særskilt orientering knyttet til Fjellinjens etiske regelverk i kontaktmøte i april 2022. Fjellinjens etiske

retningslinjer lå tilgjengelig på selskapets nettsider og skilte seg fra Oslo kommunes etiske regelverk ved at det ikke var noe punkt om å avstå fra kjøp av seksuelle tjenester.

Misligheter og korrupsjon

Enkelte punkter i revisors beretning i de tre årsrapportene var relevant for dette temaet. Der gikk det fram at revisor skulle identifisere risiko for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Utover det, inneholdt ikke de tre årsrapportene særskilt informasjon om selskapets arbeid for å hindre misligheter og korrupsjon. Eier oppga at den ikke hadde innhentet annen dokumentasjon knyttet til disse temaene.

Forsvarlig økonomistyring og god internkontroll

Enkelte punkter i revisors beretning i de tre årsrapportene var relevant for dette temaet. I beretningen gikk det fram at revisor skulle opparbeide seg en forståelse av den interne kontroll som var relevant for revisjonen, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. Videre står det at revisor skulle utveksle informasjon om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen. Utover det, inneholdt ikke de tre årsrapportene særskilt informasjon om selskapets tiltak for å sikre forsvarlig økonomistyring og god internkontroll. Eier oppga at den ikke hadde innhentet annen dokumentasjon knyttet til dette (se for øvrig omtale nedenfor av oppfølgingen av den eksterne selskapsgjennomgangen).

Lov om offentlig anskaffelser og offentlighetsloven

Eier og styret oppga at Fjellinjen var forpliktet til å følge lov om offentlige anskaffelser og offentlighetsloven. Styret oppga at det var klart definerte prosesser og roller og ansvar internt i selskapet på begge områdene. Fjellinjens instruks for anskaffelser hadde som formål å sikre at prosessene knyttet til anskaffelser var i tråd med lov og forskrift om offentlige anskaffelser.

HMS-arbeid

Det fremgikk av de tre årsrapportene for at handlingsplanen for systematisk HMS-arbeid var fulgt og at det var avholdt fire AMU-møter de to første årene, og tre i 2021. I tillegg hadde det i 2019 blitt holdt HMS-kurs for nye medlemmer i AMU.

Miljøansvar

I de tre årsrapportene ble det oppgitt at virksomheten ikke medførte noen direkte forurensing eller utslipp som kunne være til skade for det ytre miljø. Videre var det oppgitt at selskapet arbeidet for å øke andelen kunder som benytter e-faktura og mobile betalingsløsninger for å redusere selskapets papirforbruk. I 2019 var det også lagt til rette for elektronisk kommunikasjon for å redusere reisevirksomhet og at selskapet jobbet med å sikre korrekt avfallshåndtering av gamle AutoPASS-brikker. Ifølge årsrapporten for 2021 hadde Cicero vurdert Fjellinjens finansieringsaktiviteter som «dark green», som var det høyeste nivået med hensyn til bærekraft.

Likestilling

Vedrørende likestilling oppga selskapet i de tre årsrapportene at det arbeidet aktivt for å forsterke og videreutvikle mangfold. Videre var det informasjon om gjennomsnittslønn for ansatte fordelt på kjønn og ulike stillingsgrupper.

Ekstern selskapsgjennomgang

Den eksterne selskapsgjennomgangen fra 2019 omhandlet flere temaer knyttet til Fjellinjens samfunnsansvar. Eier hadde ikke fulgt opp hvordan styret hadde fulgt opp selskapsgjennomgangen. Eier oppga at selskapsgjennomgangen var bestilt av og for styret i Fjellinjen, og at det ikke påhvilde eier å følge opp noe særskilt som følge av denne. Eier oppga at styret fulgte opp funnene i rapporten. En konsekvens var at administrerende direktør måtte fratre sin stilling.

Styret oppga at selskapsgjennomgangen umiddelbart ble fulgt opp med tiltak fra administrasjonen og styret. Det omfattet blant annet arbeid med lukking av avvikene som ble påpekt i rapporten og endring av interne prosesser. Styret oppga at selskapet hadde jobbet videre med ytterligere tiltak i 2020 og 2021 knyttet til blant annet kompetanseheving innen anskaffelser og holdningsskapende arbeid.

Deloitte gjennomførte en oppfølging av selskapsgjennomgangen høsten 2020 etter anmodning fra styrets revisjonsutvalg. Ifølge oppfølgingsrapporten var det foretatt en gjennomgang av utvalgte ansettelser, anskaffelser, reisekostnader, gaver og representasjon, samt bruk av kredittkort i perioden 1. januar 2020 til og med 31. august 2020. Ifølge oppfølgingsrapporten hadde Deloitte ingen vesentlige forhold å rapportere. Etter dette hadde styret avsluttet sin behandling av saken. Eier hadde ikke innhentet oppfølgingsrapporten.

3.6.3 Vurderinger

Eier hadde gjennom selskapets årsrapporter og den eksterne selskapsgjennomgangen fra 2019 fått informasjon om flere av punktene knyttet til ivaretagelse av samfunnsansvar, men årsrapportene inneholdt ikke særskilt informasjon om arbeid for å hindre misligheter og korrupsjon eller tiltak for å sikre forsvarlig økonomistyring og god internkontroll. Eier hadde heller ikke fulgt opp at Fjellinjens etiske regelverk minst tilsvarte kommunens retningslinjer.

Utover selskapets rapportering gjennom årsrapportene og den eksterne selskapsgjennomgangen fra 2019, hadde ikke eier innhentet informasjon om selskapets oppfølging av samfunnsansvar og oppfølgingen av den eksterne selskapsgjennomgangen.

3.7 Informasjon til bystyret

3.7.1 Kriterier

- Byrådet skal fremme styrets årsberetning, årsregnskap og protokoll fra generalforsamling for aksjeselskaper som egne orienteringssaker til bystyret.
- Byrådet bør informere bystyret om andre vesentlige saker som berører aksjeselskapene.

3.7.2 Faktabeskrivelse

Årsberetning, regnskap og protokoll fra generalforsamling ble lagt frem for bystyret i undersøkelsesperioden (byrådssak 155/19, 114/20 og 123/21). Forskriften som påla bompengeselskapene å skille ut utstederdelen av virksomheten, samt etablering og salg av datterselskapet var omtalt i de tre byrådssakene. Byråden og Fjellinjens styreleder ga informasjon knyttet til den eksterne selskapsgjennomgangen i samferdsels- og miljøkomiteen i oktober 2019. I tillegg stilte finanskomiteen byråden spørsmål knyttet til

dette i sitt møte samme måned. Det hadde ikke vært fremmet andre saker for bystyret vedrørende selskapet i undersøkelsesperioden.

3.7.3 Vurderinger

Eier hadde ivaretatt kravet om å fremme årsberetning, årsregnskap og protokoll fra generalforsamling som saker til bystyret, herunder også informert bystyrets organer om to vesentlige saker. Kommunerevisjonen stiller spørsmål ved om informasjon om selskapets oppfølging av den eksterne selskapsgjennomgangen fra 2019 var en vesentlig sak som bystyret burde vært ytterligere orientert om.

4. Kommunerevisjonens konklusjoner

Kommunerevisjonen har i denne undersøkelsen vurdert om eierskapsutøvelsen i Fjellinjen AS er ivaretatt i tråd med aksjeloven, bystyrets vedtak og forutsetninger og etablerte normer for god eierstyring i perioden 2019–2021. Byråden for næring og eierskap har ivaretatt eierskapsutøvelsen i denne perioden.

Basert på egenerklæringene og tilhørende dokumentasjon er det Kommunerevisjonens vurdering at eierskapsutøvelsen på flere områder ble gjennomført i samsvar med krav og føringer, herunder i all hovedsak det som gjaldt generalforsamlinger, vedtekter, styrevalg, kontaktmøter, mål for selskapet og informasjon til bystyret.

Samtidig viser kontrollen at det var noen svakheter og mangler ved eierskapsutøvelsen. Det var blant annet mangler knyttet til møteleders signering av generalforsamlingsprotokoller. Eier hadde ikke gjennomført en evaluering av styret opp mot fastsatte mål, noe som etter Kommunerevisjonens vurdering kan gi risiko for at eier ikke i tilstrekkelig grad har informasjon om styrets arbeid og måloppnåelse. Videre hadde eier ikke innhentet økonomiske kvartalsrapporter.

Når det gjelder samfunnsansvar hadde eier ikke fulgt opp at selskapets etiske regelverk minst tilsvarte kommunens retningslinjer. Videre hadde eier ikke sikret seg rapportering i årsberetningen om selskapets arbeid for å hindre misligheter og korrupsjon eller rapportering om tiltak for å sikre forsvarlig økonomistyring og god internkontroll. Eier hadde heller ikke fulgt opp den eksterne selskapsgjennomgangen fra 2019. Kommunerevisjonen stiller spørsmål ved om eier hadde et tilstrekkelig grunnlag for å følge opp selskapets og styrets arbeid på disse områdene.

5. Byråden for næring og eierskaps uttalelse til rapporten og Kommunerevisjonens vurdering av disse

Kommunerevisjonen sendte 20. juni 2022 rapport til uttalelse til byråden for næring og eierskap og fikk byrådens uttalelse 8. august 2022. Rapporten ble også sendt til Fjellinjens styre med mulighet for uttalelse. Kommunerevisjonen fikk tilbakemelding om at styret takket for rapporten og ikke ville sende noen uttalelse. I det følgende presenteres en oppsummering av byrådens uttalelse, samt Kommunerevisjonens vurdering av denne. Uttalelsen følger i sin helhet i vedlegg 2.

5.1 Byrådens uttalelse

Byråden vurderte rapporten som nyttig med tanke på videre eierskapsoppfølging av Fjellinjen. Byråden tok rapportens konklusjon til etterretning, men hadde enkelte kommentarer til denne.

Byråden oppga hun framover ville minne generalforsamlingen på at møteleder alltid skulle signere på protokollen sammen med minst en annen person valgt av generalforsamlingen.

Byråden tok til orientering Kommunerevisjonens vurdering om at eier ikke hadde gjennomført evaluering av styret opp mot fastsatte mål. Byråden viste til at valgkomiteen, valgt av eierne, foretok en evaluering av styrets arbeid og kompetanse og foreslo hvilke beslutninger eier burde gjøre. Videre skrev byråden at det framsto som unødvendig dobbeltarbeid å forvente at eierne gjorde samme jobb som valgkomiteen.

Byråden viste til at selskapet fra 1. januar 2023 ville gå over til halvårsrapportering, og at byråden framover ville innhente denne rapporteringen og avholde kontaktmøter. Byråden presiserte at selskapet rapporterte per tertial og ikke per kvartal.

Til Kommunerevisjonens vurdering om at eier ikke hadde fulgt opp at Fjellinjens etiske regelverk minst tilsvarte kommunens retningslinjer, svarte byråden at dette nå var fulgt opp gjennom en særskilt orientering i forbindelse med generalforsamlingen i 2022. Punktet om å avstå fra kjøp av seksuelle tjenester inngikk ikke i selskapets etiske retningslinjer. Byråden ville i den videre dialogen med selskapet ta opp dette punktet, og viste også til at forbud mot å kjøpe seksuelle tjenester var regulert i straffeloven. Til punktet om forvaltning av samfunnets fellesmidler, som Kommunerevisjonen også påpekte at ikke inngikk i retningslinjene, viste byråden til at selskapet hadde et eget punkt om dette i sine etiske retningslinjer.

Når det gjaldt rapportering om arbeid mot misligheter og korrupsjon mv. i årsrapportene oppga byråden at styret rapporterte på at de ansatte hadde fått opplæring i det etiske regelverket. Byråden ville be selskapet rapportere tydeligere om arbeidet som gjøres på disse områdene i årsrapportene fremover.

Byråden tok til orientering Kommunerevisjonens vurdering av at eier ikke hadde fulgt opp den eksterne selskapsgjennomgangen fra 2019. Byråden viste til at den eksterne gjennomgangen var bestilt av og for styret, og var ikke enig med Kommunerevisjonen i at dette var et punkt eier skulle ha fulgt opp.

5.2 Kommunerevisjonens vurdering

Det er opp til eier å vurdere hvordan evalueringen av styret kan gjennomføres på en hensiktsmessig måte. I kapittel 3.3.2 framkommer det at valgkomiteen foretok evalueringer i forbindelse med styrevalg og at deres innstillinger til generalforsamlingene for 2019–2021 inneholdt korte vurderinger av hvordan styret hadde fungert. Kommunerevisjonen forventer ikke at eier gjør samme jobb som valgkomiteen, men at eier sørger for at styret blir evaluert opp mot fastsatte mål. Kommunerevisjonen kan ikke se at eier fikk slik informasjon som følge av valgkomiteens evaluering. Det er lagt til en presisering i kapittel 3.3.3 og 3.3.2 for å synliggjøre dette.

Når det gjelder kvartalsrapportering viser Kommunerevisjonen til byrådssak 273/11 *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper*, hvor det står at byrådet forventer rapportering om selskapets måloppnåelse i kvartalsrapporter med regnskap. Kommunerevisjonen merker seg at selskapet fra 1. januar 2023 vil gå over til halvårsrapportering, og at byråden framover vil innhente denne rapporteringen og avholde kontaktmøter. Endringen vil i så fall ikke være i tråd med kommunens eierstyringsprinsipper om slik rapportering. Kommunerevisjonen har i faktaframstillingen nå presisert at selskapet rapporterte per tertial.

Kommunerevisjonen merker seg at Fjellinjens etiske retningslinjer var fulgt opp av eier i 2022. Dette var etter undersøkelsesperioden til eierskapskontrollen. Kommunerevisjonen merker seg videre at byråden vil ta opp punktet om å avstå fra kjøp av seksuelle tjenester i dialogen med selskapet da det ikke inngikk i selskapets retningslinjer. Kommunerevisjonen har for øvrig fjernet henvisningen i faktaframstillingen om at Fjellinjen ikke hadde et eget punkt i sine etiske retningslinjer om forvaltning av samfunnets fellesmidler, da dette var tatt inn i retningslinjene fra 2021.

Byråden viste til at det ikke var naturlig at eier særskilt skulle ha fulgt opp den eksterne selskapsgjennomgangen fra 2019. Det går fram i byrådssak 273/11 *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper* at selskapene skal være bevisste sitt samfunnsansvar. Kommunerevisjonen mener at gjennomgangen avdekket flere alvorlige funn knyttet til Fjellinjens samfunnsansvar, og anser at å innhente informasjon om selskapets eller styrets oppfølging av denne ville vært i tråd med kommunens eierstyringsprinsipper.

Kommunerevisjonen har for øvrig ingen ytterligere kommentarer til byrådets uttalelse.

Referanser

Referanser fra Oslo kommune

Bystyresak 208/92 *Profesjonalisering av styrefunksjonen i Oslo kommune*, behandlet av bystyret 8. april 1992.

Bystyresak 67/99 *Byrådets tertialrapportering til bystyret*, behandlet av bystyret 17. februar 1999.

Bystyresak 220/97 *Myndighetsfordeling i Oslo kommune – Delegasjon av myndighet fra bystyret og byråd*, behandlet av bystyret 6. mai 1997.

Byrådssak 273/11 *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper*, behandlet av bystyret 25. april 2012 (sak 98).

Eksterne referanser

LOV 1997-06-13-44: Lov om aksjeselskaper (aksjeloven)

LOV 2018-06-22-83: Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)

Meld. St. 25 (2014–2015) *På rett vei – Reformen i veisektoren*

FOR-2018-12-14-1917: Forskrift om utstedervirksomhet for bompenger og ferjebilletter (utstederforskriften)

FOR-2020-03-27-464: Midlertidig forskrift 27. mars 2020 nr. 464 om unntak fra reglene om fysisk møte i aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper som følge av utbruddet av covid-19

KS (2015): Anbefaling om eierstyring, selskapsledelse og kontroll

Norges Kommunerevisorforbund (2018) *Selskapskontroll – med vekt på eierskapskontroll*.

Norges Kommunerevisorforbund (2020) RSK 002. *Standard for eierskapskontroll*.

Vedlegg 1 Kriterier for eierskapskontroll

Kriteriene er målestokken som ligger til grunn for Kommunerevisjonens vurderinger av eierskapsutøvelsen. De mest sentrale kildene for kriteriene er:

- Lov om aksjeselskaper (aksjeloven)
- Byrådssak 273/11 *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper*, behandlet av bystyret 25. april 2012 (sak 98)
- Bystyrets vedtak av 17. februar 1999 (sak 67) *Byrådets tertialrapportering til bystyret*, behandlet av bystyret 17. februar 1999

I tillegg legger Kommunerevisjonen enkelte av KS' anbefalinger i *Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll* fra 2020 til grunn for kriteriene, som uttrykk for beste praksis, der kommunen ikke har lagt spesielle føringer til grunn for utøvelsen av eierskapet. Videre er dokumentet *Beskytt din kommune*, utgitt i samarbeid mellom Transparency International Norge og KS i 2014, lagt til grunn for enkelte kriterier.

5.2.1 Generalforsamling

a) Kriterier

Generalforsamlingens myndighet

- Eierbeslutninger og vedtak skal foretas på generalforsamlingen.

Avholdelse av generalforsamling

- Styret skal skriftlig innkalle alle aksjeeiere til generalforsamling. Innkallingen skal angi tid og sted for møtet senest en uke før møtet skal holdes, om ikke vedtektene setter en lengre frist.
- Holdes generalforsamlingen som møte, skal styrelederen og daglig leder være til stede.
- Ordinær generalforsamling skal avholdes årlig, senest innen seks måneder etter utgangen av hvert regnskapsår.

Saker som skal behandles på ordinær generalforsamling

- På den ordinære generalforsamlingen skal følgende saker behandles og avgjøres:
 - godkjenning av årsregnskap og eventuell årsberetning, herunder utdeling av utbytte
 - andre saker som etter loven eller vedtektene hører under generalforsamlingen, herunder valg av styre og revisor.
 - godkjenning av revisors godtgjørelse

Protokoll for generalforsamlingen

- Det skal foreligge protokoll fra generalforsamlingen som inneholder
 - en fortegnelse over de aksjeeiere som har møtt, enten selv eller ved fullmektig (kan også fremgå av vedlegg). Dersom aksjonærer eller andre har møtt i henhold til fullmakt bør det fremgå at gyldig fullmakt er fremlagt.
 - generalforsamlingens beslutninger med angivelse av antallet avgitte stemmer, og hvor mange aksjer og hvilken andel av aksjekapitalen de avgitte stemmene representerer, samlet og for og mot den enkelte beslutningen, i den utstrekning dette er relevant for utfallet av avstemningen.
- protokollen skal signeres av møtelederen og minst en annen person valgt av generalforsamlingen blant dem som er til stede.

Bestemmelsene om forenklet generalforsamling er ikke inntatt i oversikten da denne generalforsamlingsordningen ikke ble benyttet i undersøkelsesperioden. Fysisk møte var ikke påkrevet som følge av særskilte bestemmelser i forbindelse med koronapandemien (se under).

b) Kilder

Generalforsamlingen og dennes myndighetsutøvelse er regulert i aksjelovens kapittel 5. Denne eierskapskontrollen omfatter et utvalg av bestemmelsene vedrørende den ordinære generalforsamlingen.

Aksjeloven § 5-1. Generalforsamlingens myndighet

(1) Gjennom generalforsamlingen utøver aksjeeierne den øverste myndighet i selskapet.

I kommentarene til bestemmelsen (ref. Gyldendals rettsdata, note 648) heter det:

Bestemmelsen gir uttrykk for at generalforsamlingen er selskapets øverste myndighet. Generalforsamlingen kan dermed instruere de øvrige selskapsorganene, jf. Aarbakke m.fl. s. 314, 320.. [...] Utenom generalforsamlingen har ingen aksjeeier rett til å instruere noe selskapsorgan, jf. Aarbakke m.fl. s. 315 og Andenæs s. 273-274. Aksjonærene er imidlertid ikke uten rett til å si fra om hva de ville gjort dersom det hadde vært generalforsamling. Slike signaler kan det være opportunt for ledelsen å etterleve, men de er ikke rettslig forpliktende.

I Oslo kommunes prinsipper for eierstyring er prinsipp 3 relevant for generalforsamlingen. Prinsippet lyder:

Eierbeslutninger og vedtak skal foretas på generalforsamlingen.

I byrådssaken ble det blant annet gitt følgende kommentarer til dette prinsippet:

Byrådet vil følge aksjelovens system om at eierbeslutninger gjøres i eierforumet som er generalforsamlingen. På den måte sikrer byrådet en ryddig rollefordeling mellom eier og selskapets organer.

Det fremholdes videre at det skal være klare ansvarsforhold mellom styret og eier og dokumentasjon/ notoritet i forhold til vedtak og beslutninger som fattes. Begrunnelsen for prinsippet er at

byrådet vil unngå at det utvikles en praksis med instruksjon utenom eierforumet. Slik praksis kan skape en uryddig ansvars- og rollefordeling mellom kommunen og selskapets organer (styre). Like viktig er mangelen på notoritet i slike styringskanaler. Manglende dokumentasjon i form av protokoller m.v. kan medføre uklarhet om ansvarsforholdene i forhold til beslutninger som fattes.

Aksjeloven § 5-2. Aksjeeiernes møterett. Fullmektig

(1) Aksjeeierne har rett til å møte i generalforsamlingen, enten selv eller ved fullmektig etter eget valg. Møteretten kan ikke begrenses i vedtektene.

(2) Fullmektigen skal legge frem skriftlig fullmakt. Fullmakten skal være signert og datert. Fullmakten anses å gjelde bare for førstkomende generalforsamling hvis det ikke går tydelig frem at noe annet er ment. Aksjeeieren kan når som helst kalle tilbake fullmakten. Første og annet punktum gjelder tilsvarende for tilbakekall av fullmakten

§ 5-4. Ledelsens rett og plikt til å være til stede på generalforsamlingen

(1) Holdes generalforsamlingen som møte, skal styrelederen og daglig leder være til stede. Ved gyldig forfall skal det utpekes en stedfortreder. Dersom samtlige aksjeeiere samtykker, kan det gjøres unntak fra første og annet punktum. Andre styremedlemmer kan være til stede på generalforsamlingen når generalforsamlingen holdes som møte.

(2) Styremedlemmene og daglig leder har rett til å uttale seg på generalforsamlingen.

§ 5-5. Ordinær generalforsamling

(1) Innen seks måneder etter utgangen av hvert regnskapsår skal selskapet holde ordinær generalforsamling.

(2) På den ordinære generalforsamlingen skal følgende saker behandles og avgjøres:

1. godkjenning av årsregnskapet og eventuell årsberetning, herunder utdeling av utbytte;
2. andre saker som etter loven eller vedtektene hører under generalforsamlingen.

(3) Årsregnskapet og eventuell årsberetning og revisjonsberetning skal senest en uke før generalforsamlingen sendes til hver aksjeeier med kjent adresse.

§ 5-9. Myndighet til å innkalle til generalforsamling

(1) Generalforsamlingen innkalles av styret.

§ 5-10. Krav til innkallingen

(1) Generalforsamlingen innkalles ved skriftlig henvendelse til alle aksjeeiere med kjent adresse. Innkallingen skal angi tid og sted for møtet. Selskapet kan ikke kreve noen form for godtgjøring for utsendelsen av innkallingen.

(2) Innkalling til generalforsamlingen skal være sendt senest en uke før møtet skal holdes, om ikke vedtektene setter en lengre frist. En slik vedtektsbestemmelse gjelder ikke ved innkalling som foretas på bakgrunn av krav etter § 5-6 annet ledd.

(3) Innkallingen skal i et forslag til dagsorden bestemt angi de saker som skal behandles på generalforsamlingen. Forslag om å endre vedtektene skal gjengis i innkallingen. Styret skal utarbeide forslag til dagsorden i samsvar med det som er bestemt i loven og vedtektene.

§ 5-13. Fortegnelse over aksjeeierne på møtet

Den som åpner møtet, skal før første avstemning opprette en fortegnelse over de aksjeeiere som har møtt, enten selv eller ved fullmektig. Fortegnelsen skal angi hvor mange aksjer og stemmer hver av dem representerer. Fortegnelsen skal anvendes inntil den måtte bli endret av generalforsamlingen.

§ 5-16. Protokoll

(1) Møtelederen skal sørge for at det føres protokoll for generalforsamlingen.

(2) I protokollen skal generalforsamlingens beslutning inntas med angivelse av utfallet av avstemningene. Protokollen skal angi antallet avgitte stemmer, og hvor mange aksjer og hvilken andel av aksjekapitalen de avgitte stemmene representerer, samlet og for og mot den enkelte beslutningen, i den utstrekning dette er relevant for utfallet av avstemningen. Fortegnelsen over de møtende etter § 5-13 skal inntas i eller vedlegges protokollen.

(3) Protokollen skal signeres av møtelederen og minst en annen person valgt av generalforsamlingen blant dem som er til stede. Protokollen og fortegnelse over aksjeeiere som nevnt i § 5-13, skal oppbevares på betryggende måte i hele selskapets levetid. Protokollen skal holdes tilgjengelig for aksjeeierne hos selskapet.

§ 7-1. Generalforsamlingens valg av revisor

- (1) Generalforsamlingen skal velge én eller flere revisorer, og kan velge én eller flere vararevisorer.
- (2) Revisors godtgjørelse skal godkjennes av generalforsamlingen.

Særskilte bestemmelser i forbindelse med koronapandemien

Med hjemmel i midlertidig lov om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 mv (Koronaloven) § 4, ble det gitt forskrifter med unntak fra aksje- og allmennaksjelovens alminnelige krav om avholdelse av fysiske styremøter og generalforsamlinger. Unntaksreglene trådte i medhold av koronaloven § 4 i kraft 28. mars 2020 og ble opphevet 27. mai 2020.

Fra 26. mai 2020 til 1. juni 2021 ble det, med hjemmel i midlertidig lov om unntak fra krav til fysisk møte mv. i foretakslovgivningen for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 § 2-3, videre gitt unntak fra krav til avholdelse av fysisk generalforsamling.

Fra 1. juni 2021 ble det i aksjeloven tatt inn en ny § 1-5 a som inneholdt en legaldefinisjon av «møte»:

Med møte i denne loven menes møte hvor de som deltar enten er fysisk til stede på møtet (fysisk møte), eller deltar ved bruk av elektroniske hjelpemidler (elektronisk møte)

5.2.2 Vedtekter

a) Kriterier

- Vedtektene skal minst angi:
 - selskapets foretaksnavn
 - selskapets virksomhet
 - aksjekapitalens størrelse
 - aksjenes pålydende (nominelle beløp)
 - den kommune i riket hvor selskapet skal ha sitt forretningskontor (gjeldende fram til 1. mars 2019)
- Vedtektene skal fastsette at styrets leder velges av generalforsamlingen.
- Vedtektene bør jevnlig vurderes og eventuelt oppdateres

b) Kilder

Minstekravene til vedtektene for aksjeselskap er gitt i aksjeloven § 2-2:

§ 2-2. Minstekrav til vedtektene

(1) Vedtektene skal minst angi:

1. selskapets foretaksnavn;
2. selskapets virksomhet;
3. aksjekapitalens størrelse, jf. § 3-1;
4. aksjenes pålydende (nominelle beløp), jf. § 3-1;

(2) Dersom selskapet ved sin virksomhet ikke skal ha til formål å skaffe aksjeeierne økonomisk utbytte, skal vedtektene inneholde bestemmelser om anvendelse av overskudd og av formuen ved oppløsning.

Før 1. mars 2019 skulle vedtektene også, jf. § 2-2, angi «den kommune i riket hvor selskapet skal ha sitt forretningskontor».

Det følger videre av byrådssak 273/11 (kommentarene til prinsipp 8) at

Byrådet er opptatt av å sikre at styret ivaretar en uavhengig kontrollfunksjon overfor selskapets ledelse på vegne av eierne. Styrets leder har en særlig viktig rolle i dette arbeidet og byrådet vil derfor at styrets leder skal velges av generalforsamlingen i selskaper den har eierandeler i. Bestemmelser om dette bør derfor tas inn i selskapenes vedtekter, der dette ikke allerede er tilfellet.

KS' anbefaling nr. 5:

- Kommunestyret skal utarbeide og bør jevnlig revidere styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet.

Dette omfatter også selskapets vedtekter.

5.2.3 Eiers styrevalg – oppnevning av nytt styre / nye styremedlemmer

a) Kriterier

- Eier bør evaluere selskapets styre opp mot fastsatte mål. Evalueringen bør ta utgangspunkt i rapportering, styrets egevalueringer og kontakten for øvrig med selskapet.
- Eier skal sørge for at styrets totale kompetanse – formell og reell – vurderes ved oppnevning av nytt styre / nye styremedlemmer sett ut fra selskapets behov for kompetanse.
- Eier må sikre at kravene om representasjon av begge kjønn i styret overholdes
- Eier bør følge opp at styret får nødvendig opplæring.

b) Kilder

Det er generalforsamlingen som velger styre jf. aksjeloven § 6-3. Dersom selskapet har bedriftsforsamling vil det normalt være denne som velger styret.

Det følger av kommuneloven § 21-1 at reglene i aksjeloven § 20-6 om representasjon av begge kjønn i styret gjelder på tilsvarende måte for aksjeselskaper der kommuner og fylkeskommuner til sammen eier minst 2/3 av aksjene.

Bystyret vedtok i bystyresak 208/92 blant annet følgende:

Ved oppnevning av nye styrever Oslo kommunes aksjeselskaper, særbedrifter og sykehus legges kompetansemessige kriterier til grunn, i tråd med det som er beskrevet i denne sak.

I byrådssak 273/11 Oslo kommunes prinsipper for eierstyring av selskaper framgår følgende i Prinsipp 6:

Styrets sammensetning skal kjennetegnes av kompetanse, kapasitet og mangfold ut fra selskapets egenart.

Det står videre i byrådssak 273/11 at:

Bystyret har vedtatt at rekruttering til styrer i aksjeselskaper skal skje på grunnlag av fagkompetanse og ikke pga. politiske verv eller bakgrunn, jf. bystyresak 208/92 og bystyremelding 2/95. Videre fastslår reglementet for bystyret og byrådet at sittende medlemmer av bystyret og byrådet ikke kan ha styreverv i selskaper eid av kommunen.

Byrådets mål ved valg av styrer er å sette sammen styrekollegier som er best mulig kvalifisert og egnet til å ivareta selskapets formål, virksomhetsområde og kommunens mål for selskapet. Byrådet vil derfor vektlegge og sette sammen profesjonelle styrer der styremedlemmene velges på bakgrunn av fagkompetanse og selskapets behov for kompetanse. Det er styrets totale kompetanse som er grunnlaget for vurderingen, både formell og reell kompetanse. Normalt er det behov for administrasjons-/ lederkompetanse, økonomi/ finanskompetanse og bransje-/ markedskompetanse. Også juridisk kompetanse og god kjennskap til kommunen kan i noen tilfeller være ønskelig/nødvendig. Annen spisskompetanse kan variere fra selskap til selskap.

Byrådet vil ved utvelgelse og sammensetning av styrer se hen til en god balanse mellom kontinuitet i styrets arbeid og behovet for nødvendig fornyelse. Videre vil kommunen vektlegge mangfold, bl.a. i form av balansert kjønnsfordeling, jf. reglene i kommuneloven om kjønnsbalanse i styrene i selskaper eid av kommuner.

I kommentarene til prinsipp 1 heter det blant annet at:

Byrådet vil måle og evaluere selskapenes styrer i forhold til fastsatte mål ut fra rapporteringen og kontakten for øvrig med selskapene.

Kommunerevisjonen legger til grunn at dette innebærer noe mer enn kun å vurdere selskapets resultater.

I kommentarene til prinsipp 9 står det blant annet:

Forvaltningen av selskapet stiller krav til styret og dets kompetanse. Byrådet forventer at styret utvikler sin egen kompetanse på områder det anser som viktige. Dette omfatter også kompetanse innen styrearbeid. Styret skal evaluere sitt arbeid og arbeidsform jevnlig.

Eiers evaluering av styret må/bør derfor også omfatte styrets arbeid, og eier bør blant annet basere seg på styrets egne evalueringer.

KS' anbefaling nr. 9 fra 2015:

- Det er eiers ansvar å sørge for at styrets kompetanse samlet sett er tilpasset det enkelte selskaps virksomhet. Det anbefales at kommunen sikrer opplæring av styremedlemmene.

KS' anbefaling nr. 9 fra 2020:

- Eier bør gjennom selskapets eierorgan sørge for at styrets kompetanse samlet sett er tilpasset det enkelte selskapets formål og virksomhet. Vurder også spørsmål om habilitet i valg av styremedlemmer. Det anbefales at selskapet sikrer opplæring av styremedlemmene.

5.2.4 Mål for selskapet

a) Kriterier

- Eier bør ha satt klare mål og resultatmål for selskapet, herunder krav om effektiv drift og at driften skjer etter bedriftsøkonomiske prinsipper, samt andre mål, eksempelvis produksjons- eller produktivitetsmål.

b) Kilder

I byrådssak 273/11 *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper* heter det i pkt. 1. Innledning, s. 2:

Kommunen som eier fastsetter mål og rammer for selskapenes virksomhet gjennom vedtekter, beslutninger på generalforsamlinger, eierstrategier og oppdragsbrev/ bestillingsbrev.

Videre heter det:

Det er utarbeidet eierstrategier for noen selskaper, mens andre får styringssignaler gjennom tildelingsbrev (for eksempel Ruter), bestilling av tjenester eller krav til avkastning på forvaltet kapital (for eksempel forsikringsselskapene).

Byrådssaken fastsetter således ikke at mål og rammer for selskapet bør samles i en eierstrategi.

I byrådssak 273/11 *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper* er resultatmål omtalt på s. 6:

Prinsipp 1: Kommunen vil sette resultatmål for selskapene. Styret har ansvar for å realisere resultatmålene.

Prinsippet fastslår at kommunen vil være en tydelig eier som setter mål og stiller krav til selskapenes styrer og ledelse. Målene/ kravene må imidlertid tilpasses kommunens formål med eierskapet i det enkelte selskap. Styret har det fulle ansvar for forvaltningen av selskapet og derved også ansvaret for å realisere eiernes målsettinger. Byrådet vil derfor blant annet arbeide for å gi selskapene klare og mest mulig entydige formål, eksempelvis gjennom en klart avgrenset kjernevirksomhet, jf. selskapenes vedtekter.

På side 7 i byrådssaken er målene for selskaper der Oslo kommune har sektorpolitiske mål nærmere omtalt. Her heter det:

Byrådet vil sette resultatmål for selskaper der kommunens har forretningsmessige formål med sitt eierskap. Det er et overordnet mål at slike selskaper styres med sikte på markedsmessig avkastning og god industriell utvikling. Kommunen har betydelige verdier investert i aksjeselskaper, og avkastning på investert kapital er derfor viktig. Avkastning vil være summen av utbytte og verdistigningen på aksjene. Ved fastsettelsen av resultatmål vil kommunen benytte samme prinsipper som private investorer gjør for sine investeringer, slik at avkastningskravet til et selskap vil være summen av risikofri rente pluss en risikopremie.

Byrådet ser på utbytte fra aksjeselskapene som et viktig bidrag til å finansiere kommunens primæroppgaver. Byrådet har derfor forventning til selskapene om gode og forutsigbare utbytter som del av avkastningen på investert kapital. Byrådet vil signalisere dette tydelig til det enkelte selskap som evner å utdele utbytte. Størrelsen på utbytte må fastsettes og tilpasses selskapenes virksomhet, behov for egenkapital, investeringsplaner, lånekapasitet, likviditet m.m.

For selskaper der kommunen har sektorpolitiske formål med sitt eierskap vil byrådet stille krav om effektiv drift, og at driften av selskapene skjer etter bedriftsøkonomiske prinsipper. Byrådet vil også stille andre mål/krav til disse

selskapene, eksempelvis produksjons- eller produktivitetsmål. Det kan skje gjennom bruk av ulike styringsvirkemidler som eksempelvis vilkår i avtaler om tjenestekjøp, eller tildelingsbrev til selskaper som mottar tilskudd fra kommunen.

5.2.5 Etisk regelverk og samfunnsansvar

a) Kriterier

- Eier bør følge opp at selskapet ivaretar sitt samfunnsansvar, herunder at selskapet/styret
 - har utarbeidet et etisk regelverk som minst tilsvarende de etiske reglene for ansatte i Oslo kommune som bystyret har vedtatt,
 - arbeider aktivt for å hindre misligheter og korrupsjon, og at driften er i samsvar med kommunens mål og interesser
 - iverksetter tiltak, rutiner og systemer som sikrer en forsvarlig økonomistyring og god internkontroll
 - har et avklart forhold til lov om offentlige anskaffelser og offentlighetsloven,
 - har planer og systemer for HMS-arbeid,
 - er bevisst sitt miljøansvar,
 - er bevisst på likestilling

b) Kilder

Mål 3 i byrådets forslag til budsjett 2021 (sak 1) sier at Oslo kommune skal ha et aktivt og godt eierskap.

Byrådet har fastsatt etiske regler for ansatte i kommunen, jf. byrådssak 1189/07. Videre vedtok bystyret den 13. juni 2012 enstemmig at kommunen skal følge FN Global Compact. Kommunen er også medlem av Transparency International Norge. Slik deltagelse medfører blant annet krav til kommunens innkjøpspolitikk og antikorrupsjonsarbeid.

Prinsipp 2 i Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper (byrådssak 273/11) fastslår at selskapene skal være bevisste sitt samfunnsansvar. Kjerneverdier er blant annet å verne om miljøet og sikre gode sosiale forhold. Det fremgår av byrådssaken at eier forventer at

- Selskapene skal ha etiske regler som minst tilsvarende kommunens etiske regler, jf. bystyrevedtak 392/07 (og byrådssak 1189/07).
- Selskapene skal arbeide aktivt for å hindre misligheter og korrupsjon og at styrene iverksetter tiltak, rutiner og systemer som sikrer en forsvarlig økonomistyring og god intern kontroll i selskapene.
- Selskapene skal bidra til økt verdiskaping ved å gjennomføre gode prosesser ved anskaffelser. Styrene må avklare om selskapet omfattes av lov om offentlig anskaffelser og eventuelt påse at dette regelverket etterleves.
- Selskapene har planer og systemer for HMS-arbeidet og at det gjøres et systematisk arbeid for å sikre et godt og trygt arbeidsmiljø. Det samme gjelder sikkerhet for befolkningen for øvrig. Fokus skal være på forebyggende tiltak
- Selskapene skal være bevisst sitt miljøansvar med effektiv bruk av ressursene og minimalisering av påvirkning på det ytre miljø (miljøeffektiv drift). Selskapene oppfordres til å miljøsertifisere egen virksomhet. Ved anskaffelser skal selskapene være bevisst de miljømessige konsekvenser av anskaffelsen og stille miljøkrav til sine leverandører.

- Selskapene/styrene er bevisst på likestilling (kjønn, minoriteter, eldre og yrkeshemmede) i forvaltningen av selskapene.
- Selskapene sikrer egen drift, egne ansatte og eget nærmiljø mot ulykker, dvs. har god sikkerhetskultur.

Byrådet forventer at styrene tar temaene inn i årsplanene for styret og har en planmessig behandling av hvert enkelt tema i løpet av året. Byrådet forventer at selskapene redegjør for sitt arbeid på disse områdene i årsberetningen og påpeker at temaene også bør være en del av den ordinære kommunikasjonen mellom kommunen og selskapene.

Dokumentet «Beskytt din kommune», utgitt i samarbeid mellom Transparency International Norge og KS i 2014 fremheves det at korrupsjonsrisikoen krever en bevisst og aktiv utforming av eierrollen. Under overskriften «Eierstyring» heter det:

Eierstyring innebærer at kommunen som eier må sikre klarhet i roller, hvem som skal delta i styret, profesjonalitet i selskapsledelsen, mulighet for kontroll og oppfølging av at driften er i samsvar med kommunens mål og interesser. I kraft av sin eierrolle bør kommuner påse at kommunalt eide selskaper har et antikorrupsjonsprogram.

Det fremheves at korrupsjonsrisikoen krever en bevisst og aktiv utforming av eierrollen.

5.2.6 Kontaktmøter og rapportering om måloppnåelse mv.

a) Kriterier

- Det bør gjennomføres jevnlig kontaktmøter/eiermøter mellom eier og selskapet for å informere eier om måloppnåelse og for å ta opp aktuelle problemstillinger for selskapet.
- Eier bør sikre seg nødvendig rapportering om selskapets måloppnåelse. Rapporteringen skal som minimum omfatte årsberetning, årsregnskap og kvartalsrapporter med regnskap.

b) Kilder

I byrådssak 273/11 *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper* heter det i kommentarene til prinsipp 1, ref. ovenfor, på side 7 at:

Byrådet forventer rapportering om selskapets måloppnåelse gjennom årsberetning, årsregnskap og i kvartalsrapporter med regnskap. Kommunen vil fastsette særskilte krav til rapportering fra selskaper som mottar tilskudd fra kommunen. Gjennom kontaktmøter med selskapene kan byrådet bli informert om måloppnåelsen og aktuelle problemstillinger, jf. pkt. 4. 3 nedenfor. Byrådet vil måle og evaluere selskapenes styre i forhold til fastsatte mål ut fra rapporteringen og kontakten for øvrig med selskapene.

Gjennom kontaktmøter med selskapene kan byrådet bli informert om måloppnåelsen og aktuelle problemstillinger, jf. pkt. 4.3 nedenfor.

Og i pkt. 4.3 i tilknytning til prinsipp 3 (Eierbeslutninger og vedtak skal foretas på generalforsamlingen) på s. 9 heter det:

For gjensidig informasjonsutveksling og diskusjon mellom kommunen og selskapene om selskapenes resultater, utvikling og planer er det hensiktsmessig å etablere

jevnlig kontaktmøter. Det kan også arrangeres eier-/ strategiseminarer der eier møter selskapets styre og daglige ledelse til samtaler om strategiske planer og eiers synspunkter på disse.

Dialogen mellom eier og styre er også nødvendig ved viktige, prinsipielle og/eller strategiske beslutninger.

Ettersom prinsippene gjelder alle selskaper der kommunen har eierskap, legger Kommunerevisjonen til grunn at kommunen som eier også bør sørge for rapportering av relevant informasjon fra datterselskaper der kommunen har bestemmende innflytelse.

5.2.7 Informasjonsplikt overfor bystyret

a) Kriterier

- Byrådet skal fremme styrets årsberetning, årsregnskap og protokoll fra generalforsamling for aksjeselskaper som egne orienteringssaker til bystyret.
- Byrådet bør informere bystyret om andre vesentlige saker som berører aksjeselskapene.

b) Kilder

Bystyrets vedtak av 17. februar 1999 (sak 67) om byrådets tertialrapportering til bystyret slår fast at byrådet skal fremme årsberetning, referat fra generalforsamling og regnskap for aksjeselskapene som egne orienteringssaker til bystyret.

Kommunerevisjonen legger til grunn vedtaket innebærer at informasjonsplikten overfor bystyret primært ivaretas gjennom å fremme selskapets årsberetning og regnskap samt referat fra generalforsamling. I tillegg synes det rimelig å forutsette at bystyret også skal holdes informert om andre vesentlige saker. Vi legger videre til grunn at kravet gjelder for aksjeselskap der kommunen eier alle eller et flertall av aksjene.

Vedlegg 2 Uttalelse fra byråden for næring og eierskap

Byrådsavdeling for næring og eierskap

Kommunerevisjonen
Fredrik Selmers vei 3
0663 OSLO

Deres ref.:	Vår ref. (saksnr.):	Saksbeh.:	Dato:
	22/1328 - 8	Carl Ingar Hole, 466 88 850	08.08.2022

Uttalelse til rapport- Eierskapskontroll av Fjellinjen AS

Jeg viser til mottatt rapport «Eierskapskontroll av Fjellinjen AS» av 20.06.2022 til uttalelse med frist for tilbakemelding til Kommunerevisjonen den 12.08.2022.

Kommunerevisjonen ber i denne forbindelse om svar på følgende spørsmål, og som vil bli vedlagt rapporten:

1. Har informasjonen om prosjektets hensikt vært tilstrekkelig klar?
Svar: Ja, den har vært tilstrekkelig klar.
2. Har byråden kommentarer til prosjektets metode, anvendte kilder eller data som kan ha betydning for rapportens konklusjoner? I tilfelle hvilke?
Svar: Jeg har ingen kommentarer til dette.
3. Har byråden kommentarer til kriteriene for eierskapskontroll som ligger til grunn for våre vurderinger og vår konklusjon? I tilfelle hvilke?
Svar: Jeg har ingen kommentarer til disse.
4. Hva er byrådets samlede vurdering av rapportens konklusjon?
Svar: Jeg merker meg at Kommunerevisjon mener at eierskapsutøvelsen på flere områder ble gjennomført i samsvar med krav og føringer, men samtidig viser til noen svakheter og mangler ved eierskapsutøvelsen. Jeg vil kommentere disse under spørsmål 5. For øvrig tar jeg rapportens konklusjon til etterretning.
5. Vil byråden vurdere, og eventuelt iverksette, tiltak på bakgrunn av rapportens vurderinger og konklusjon? I tilfelle hvilke?
Svar: Kommunerevisjonen viser til følgende mangler og svakheter:
 - a. Kommunerevisjonen viser at manglende signatur fra møteleder på generalforsamlingsprotokoller.
 - i. Jeg vil fremover minne generalforsamlingen på at møteleder alltid skal signere på protokollen sammen med minst en annen person valgt av generalforsamlingen.

- b. Kommunerevisjonen viser til at eier ikke har gjennomført en evaluering av styret opp mot fastsatte mål, noe som ifølge de kan gi risiko for at eier ikke i tilstrekkelig grad har informasjon om styrets arbeid og måloppnåelse.
 - i. Jeg tar til orientering Kommunerevisjonens vurdering, men vil igjen vise til den evalueringen Valgkomiteen foretar i forbindelse med styrevalgprosessen i selskapet. Eierne har etablert en valgkomite med medlemmer valgt inn av eierne. Oppgaven er blant annet å evaluere styrets arbeid og kompetanse og foreslå hvilke beslutninger eierne bør gjøre. Det fremstår som unødvendig dobbeltarbeid å forvente at eierne gjør samme jobb som valgkomiteen.
 - c. Kommunerevisjonen viser til at eier ikke har innhentet økonomiske kvartalsrapporter.
 - i. Selskapet rapporterer ikke per kvartal, men per tertial. Jeg er videre kjent med at selskapet fra 01.01.2023 vil gå over til halvårsrapportering. Jeg vil fremover innhente denne rapportering og avholde kontaktmøter.
 - d. Kommunerevisjonen viser til at eier ikke hadde fulgt opp at selskapets etiske regelverk minst tilsvarte kommunens retningslinjer.
 - i. Dette er nå fulgt opp gjennom en særskilt orientering i forbindelse med årets generalforsamling. Kommunerevisjonen viser til at det i selskapets etiske retningslinjer ikke er punkter om forvaltning av samfunnets fellesmidler, samt å avstå fra kjøp av seksuelle tjenester. Jeg viser til at selskapet har et eget punkt om forvaltning av samfunnets fellesmidler i sine etiske retningslinjer. Jeg vil i den videre dialogen med selskapet ta opp punktet om å avstå fra kjøp av seksuelle tjenester. Jeg viser imidlertid til at dette også er regulert i straffelovens bestemmelse (§316, jf §5.9) om forbud mot å kjøpe seksuelle tjenester både i Norge og i utlandet.
 - e. Kommunerevisjonen viser til at eier ikke har sikret seg rapportering i årsberetning om selskapets arbeid for å hindre misligheter og korrupsjon eller rapportering om tiltak for å sikre forsvarlig økonomistyring og god internkontroll.
 - i. Fjellinjen forvalter store midler på vegne av det offentlige gjennom innkreving av bompenger. Styret rapporterer på at de ansatte har fått opplæring i det etiske regelverket. Jeg vil likevel be selskapet rapportere tydeligere på det arbeidet som gjøres på området på disse områdene i årsrapportene fremover.
 - f. Kommunerevisjonen viser til at eier ikke fulgte opp den eksterne selskapsgjennomgangen fra 2019.
 - i. Jeg tar Kommunerevisjonens vurdering til orientering. Jeg viser til at den eksterne gjennomgangen var bestilt av og for styret, og jeg mener det ikke var naturlig at eier skulle ha fullt denne særskilt opp. Jeg er derfor ikke enig i at dette er et punkt som eier skulle ha fulgt opp.
6. Hvilket tidsperspektiv gjelder for iverksettelse og gjennomføring av eventuelle tiltak?
Svar: Jeg viser til svar på spørsmål 5.
7. Oppfattes rapporten som nyttig? Oppgi gjerne begrunnelse hvis dette ikke allerede har framkommet som svar på ovenstående spørsmål.
Svar: Jeg oppfatter rapporten som nyttig med tanke min videre eierskapsoppfølging av Fjellinjen AS.
8. Har byråden noen merknader til rapportens oppbygning og språkbruk?
Svar: Jeg har ingen merknader.

3

Med vennlig hilsen

Victoria Marie Evensen

Byråd for næring og eierskap

Oslo

Oslo Kommune

Kommunerevisjonen

Fredrik Selmers vei 3

0663 Oslo

Rapport 9/2022

Tel. +47 23 48 68 00

www.krv.oslo.kommune.no